

Подкрепа за родителските грижи в Европа

Обобщение

Въведение

Много от обсъжданията относно съвместяването на личния и професионалния живот и благосъстоянието на децата са насочени към въпроси като услуги за грижи за деца, гъвкавост на работните графици и надбавки за издръжка на дете. Въпреки че въздействието на родителските грижи върху благосъстоянието и бъдещите възможности на децата е широко признато, едва отскоро подкрепата за родителските грижи и образованието се възприемат като социална инвестиция, която допринася за намаляване на стреса на родителите и им помага успешно да се справят с работните и домашните си задължения. Добрите родителски умения имат значително положително въздействие върху физическото, емоционалното и интелектуалното развитие на децата. Чрез подкрепата за родителските грижи може да подобри здравето и благосъстоянието на децата, като се покаже на родителите как да разпознават психически проблеми или им се предоставят съвети за храненето. Чрез нея също така на родителите може да предостави ръководство за подобряване на поведението и постиженията на децата им в училище. Телесното наказание може да се счете за крайна форма на лоши родителски грижи: на курсове по родителски грижи родителите се учат как да разрешават конфликтите в дома по конструктивен и утвърдителен начин. Подкрепата за родителските грижи и образованието за родителите подпомагат постигането на тези цели, като разширяват възможностите на родителите и развиват уменията им чрез консултиране, курсове за обучение, кампании за повишаване на осведомеността и учебни материали.

Като част от настоящото си проучване върху семействата и професионалния живот, неотдавна Eurofound насочи работата си в областта на подкрепата за родителските грижи и образованието за родителите. Докладът, изготвен вследствие на тази дейност, предоставя сравнима информация в областта на услугите за подкрепа за родителските грижи и образованието за родителите, по-специално услуги за семейства с деца в предучилищна възраст. Докладът се основава на информация, събрана при преглед на литературата, и на седем доклада на отделни държави, в които се разглежда предоставянето на услуги в Австрия, Белгия, Естония, Унгария, Ирландия, Португалия и Швеция. Всеки доклад от тези държави съдържа случаи от практиката, използвани като ръководство за определяне на добри практики.

Контекст на политиката

Международните развития в областта на подкрепата за родителските грижи направляват инициативите на политиката на национално равнище. Ратифицирането на Конвенцията на ООН за правата на детето в Швеция през 1990 г. доведе до инициативи в областта на родителските грижи, които оказаха положително въздействие върху здравето и благосъстоянието на децата в тази страна. По време на международната година на семейството (1994 г.) в Австрия беше сформирана работна група на федерално равнище, което доведе до разработването на правна основа за финансовата подкрепа за образованието за родители. Препоръка на Съвета на Европа 19 (2006) към държавите членки относно политики за подкрепа на положителните родителски грижи оказа влияние върху установяването на нови закони и програми в Белгия и Естония.

Европейският съюз също отделя все повече внимание на подкрепата за родителски грижи, главно чрез изследователски проекти и дейности за взаимно обучение. Въпреки това подкрепата за родителските грижи има малка или никаква роля в дебатите относно образованието и грижите в ранна детска възраст, детската бедност или социалния диалог относно съвместяването на професионалния, личния и семейния живот.

Основни констатации

Преодоляването на съществуващите предубеждения относно целите на подкрепата за родителските грижи и относно съответните потребители на тези услуги, е първата стъпка към стимулирането на ползването на тези услуги. Много родители изглежда не са склонни да използват тези услуги, защото се страхуват, че ще бъдат определени като „лоши родители“ или защото вярват, че този вид подкрепа е само за семейства, застрашени от социално изключване. Един от начините, по които доставчиците на тези услуги се стремят да повишат ползването, е възприемането на подход за „подобряване на уменията“ вместо „съсредоточаване върху недостатъците“, което обикновено омаловажава притежаваните от родителите умения.

По отношение на разпространението на услугите, експертите и организациите, които работят със семейства и деца, са привърженици на „прогресивния универсализъм“ (т.е. достъпна за всички подкрепа и повече подкрепа за най-нуждаещите се от нея) като най-ефективна и по-малко стигматизираща форма за предоставяне на услугата. Що се отнася до достигането до определени групи, услугите, при които се избира стратегия, чрез която доставчиците на услугата достигат директно до дома на семейството („мобилна структура“), са се доказали като особено полезни.

Проучванията показват, че все още трябва да се направи много за насърчаването на включването на бащите в програми за подкрепа на родителските грижи. Ако настоящото ниско равнище на участие не се повиши, съществува риск подкрепата за родителските грижи да затвърди един семеен модел, в който майката се счита за „сертифицирания“ експерт по възпитанието на децата в дома.

Персоналът, предоставящ тези услуги, е изключително разнообразен, като включва не само социални педагози, психолози, социални работници, адвокати и семейни медиатори, но и специалисти в областта на здравеопазването като акушери, медицински сестри и лекари, предоставящи грижи в областта на общественото здраве. Много от курсовете се водят от доброволци или от персонал, назначен в рамките на даден проект. В много случаи това означава, че има значително текучество на персонала, което може да окаже неблагоприятно въздействие върху междуличностните умения на персонала — фактор от решаващо значение в подкрепата за родителските грижи.

Някои страни успешно са развили обучение в областта на подкрепата за родителските грижи. В Обединеното кралство например националните професионални стандарти за работа с родители се използват за откриване на пропуски в обучението, установяване на показатели за представянето и предоставяне на платформа за оценяване и длъжностни характеристики. В Австрия от занимаващите се с подкрепа за родителските грижи се изисква да са преминали 500-часова обучителна програма, насочена към образованието в областта на родителските грижи.

Оценяването е проблем за много доставчици на услуги, тъй като често не разполагат с достатъчно стимули или с необходимите персонал и финансови средства за измерване на резултатите по изчерпателен начин. Контролът върху качеството по-скоро се прилага чрез ръководства за финансиране или партньорски натиск (напр. отворения метод на координация, прилаган от шведските местни органи). Стандартизираните програми, които са популярни в много европейски страни, често са обект на формално оценяване, например контролни проучвания на случаен принцип. Някои експерти критикуват наблягането на формалното оценяване, тъй като съществува риск да бъдат отхвърлени обещаващи практики.

Насоки за политиката

- Ясното определение за това какво представлява подкрепата за родителските грижи и какви са обхватът и целите ѝ е от решаващо значение за успешно предоставяне на услугите. Тъй като подкрепата за родителските грижи обхваща редица области като здравеопазване, образование и социален просперитет, е необходимо да се установят ясни граници относно ролята на услугите, за да се избегнат пропуски и припокриване при предоставянето.
- С цел да се увеличи ползването на услугите и удовлетворяването на нуждите на потребителите на услугите, е необходимо да се осигури широк набор от форми на подкрепа.
- Понижаването на цената на услугите и предлагането на детски заведения на мястото на предоставяне на услугата също е насърчило много родители да участват в курсове за родителски грижи. Групите за самопомощ често са търсени от родителите: те се доказаха като успешни в предоставянето на повече възможности за родителите, като едновременно с това им позволяват да дадат своя принос за социалното сближаване. В някои общини в Швеция ползването на услугите от мъже и мигранти се увеличи значително чрез назначаването на персонал от тези групи.
- Подобряване на квалификациите на работната сила включва намаляване на текучеството на персонала и осигуряването на финансиране за проекти. Това включва не само формални квалификации, но и научаване как се установяват безпроблемни работни отношения с родителите.
- Подкрепата за родителските грижи често се предоставя под формата на стандартизирани международни програми. Те се основават на обективни фактори и обикновено са предмет на изчерпателни оценявания, например контролни проучвания на случаен принцип. Въпреки това, за да бъдат ефективни тези програми, те трябва да бъдат адаптирани към конкретните нужди на тяхната целева група. В някои случаи международните програми се адаптират с помощта на изследователски институти и чрез провеждането на изследвания и проучвания за оценка на потребностите.

Допълнителна информация

Документът „Подкрепа за родителските грижи в Европа“ ще бъде достъпен от януари 2013 г. на адрес <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1270.htm>

За повече информация се свържете с Daniel Molinuevo, служител по изследванията, на ел. поща dmo@eurofound.europa.eu